

RAMA DERIA

ENTREVISTA

Rosalía Uría: «El monitoratge del benestar de les vedelles durant la recria millora la seua productivitat adulta»

Salta del BOE o el DOGV a una revista d'interiorisme, el seu primer ofici i la seua afició, igual que interromp la conversa amb un ramader galleg preocupat per la seua vedella per a ordenar als fills que es posen amb els deures. Ho concilia tot: el bon tracte amb la gent i la ciència, la naturalesa i la tecnologia, el treball i la família... Fins i tot el pote asturià i l'olla de poble. Rosalía Uría, canguesa del Narcea establida a València, empresària als Serrans, és gerent de Cowvet, un centre de recria de jònegues lleteres que suma a la tradició ramadera –allò tan galleg i tan asturià de considerar les vaques com de la família– la innovació tecnològica que garanteix científicament el seu benestar i, en conseqüència, l'òptima productivitat futura.

Rosalía espera a la porta del centre de recria de Titaguas, que s'obri en prémer una tecla en la pantalla del mòbil. Una vegada dins, ens guia en un recorregut per les instal·lacions, on destaca el blanc net de les casetes tèrmiques disposades en files en què s'allotgen les vedelles, que ací, a 800 metres d'altitud, no pateixen estrès per calor ni humitat. Ens explica que procedeixen de diferents regions d'Espanya, que són quasi totes de la raça holstein i que passen en aquest lloc una mitjana de 22 mesos, des que arriben amb 15 dies de vida fins al final de

la seua primera gestació –en això consisteix precisament la recria—. Transcorregut aquest temps, les jònegues, que han travessat diferents etapes d'atencions, alimentació i socialització, són retornades als seus amos llestes per a parir; «ben bragades, com diuen els ramaders», amb un pes, unes mesures i unes condicions corporals i fisiològiques que asseguren una productivitat de llet superior. En la inseminació, a més, la selecció genètica i el sexe estan garantits a demanda del client.

— Hi ha costum d'externalitzar la recria per part de les explotacions ramaderes?

— Tradicionalment se li ha prestat poca atenció, però això està canviant, perquè d'una bona recria depèn que una vedella es convertisca amb el temps en una bona vaca lletera. A poc a poc, les explotacions ramaderes mitjanes van externalitzant cada vegada més aquesta etapa fonamental en el desenvolupament de les jònegues. A més, per al ramader dedicat a aquest sector del boví lleter és també profitós perquè, durant el temps en què l'animal està amb nosaltres, pot centrar-se en allò que li pertoca, que és produir llet de qualitat, i emprar l'espai que alliberen aquestes vedelles, encara improductives, per a disposar de més vaques a ple rendiment. Externalitzar la recria significa optimitzar els seus processos i la seua producció.

— Què és una «bona recria»?

— Està demostrat que una vedella ben cuidada, amb un desenvolupament adequat durant els primers

mesos de vida, tindrà en el futur major capacitat de produir llet que una altra no tan ben atesa. El nostre treball consisteix en això, en optimitzar la productivitat dels animals millorant-ne el benestar. Ho fem aplicant la ramaderia de precisió; és a dir, col·locant a les jònegues sensors que recopilen i subministren dades sobre la seua activitat, i processant després aquesta informació mitjançant algorismes d'interpretació. Aquest monitoratge individualitzat en temps real permet la detecció de possibles trastorns, malalties i altres situacions desfavorables per al benestar de les vedelles. I, per tant, permet també prendre les decisions per a corregir-los.

— Per què són tan importants aquests primers mesos? De quant de temps estem parlant?

— No arriba a dos anys el temps que passen ací, des que entren amb 15 dies fins que tornen a les granges amb 22 mesos de mitjana, prenyades de set mesos i, ja que la gestació completa en són nou, a unes poques setmanes del part. Els primers mesos són clau, perquè està demostrat que, amb una bona aportació de llet, combinada amb un programa adequat d'alimentació amb pinso, les vedelles creixen més ràpidament i més sanes, i això és garantia que donaran més llet a l'edat adulta. En el centre estem molt pendents d'aquests i d'uns altres factors de benestar, com ara el descans, la temperatura, la socialització, l'activitat física...

— En què consisteix l'alimentació?

— És diferent segons les etapes del desenvolupament. En qualsevol cas, tractem que siga sostenible, obtinguda a partir de productes de temporada i de proximitat, i, per descomptat, mirem de no entrar en competència amb l'alimentació humana: que la llet i les mescles alimentàries vinguen de residus industrials o agrícoles. Segons l'època, així és la mescla: corfa de cacau, dacs, palla de cereal, pell de taronja, poma, bagàs, molinada... La llet, per exemple, està formulada a partir del residu de la indústria formatgera, obtenint la pols del sèrum

i rehidratant-lo amb aigua després. En aquest cas, aquesta llet en pols, que nosaltres reformulem, ve de França. A Espanya encara no estem ben preparats per a gestionar aquests residus.

— Economia circular...

— Totalment, sí, perquè ací s'aprofita fins i tot el fem. Tot el residu que produïm, els excrements mesclats amb les serradures i la palla dels llits, és fàcil de gestionar com a compost. Al contrari que les granges de porcs, nosaltres no generem purins. I produïm fins a quatre fems diferents: el de les vedelles lactants, les púbers, les jònegues i les que ja han sigut inseminades. De totes maneres, ara per ara, es mescla tot el fem. No ens dona la vida per a fer una gestió diferenciada.

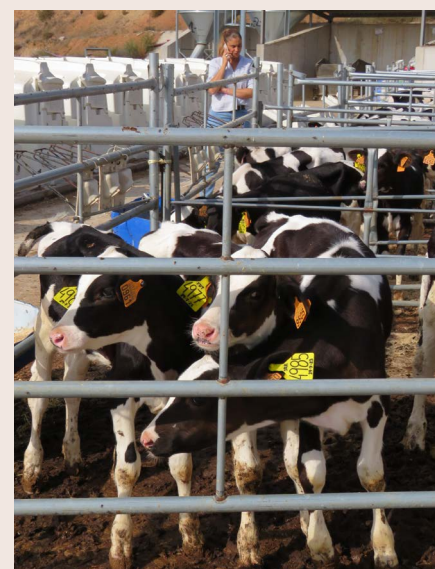
— T'has referit a la molinada, un residu de les almàsseres que no sembla prou aprofitat en aquestes comarques d'interior.

— La molinada proporciona a la fórmula una aportació humida i de fibra boníssima; però, no ens val la de la zona, perquè està sense desossar. He parlat amb algunes cooperatives, però no és fàcil que invertisquen en una espiyoladora, a pesar que la tindrien amortitzada en un any. S'imposa el costum, la resistència al canvi, una certa resignació... Fixa't fins a quin punt és així que prefereixen continuar pagant a aiguardenteres d'Extremadura perquè s'emporten el residu abans que fer una xicoteta inversió per a obtenir una molinada desossada per la qual nosaltres pagaríem. Tal com estan les coses en el camp, sense un futur clar, els agricultors no pensen a créixer.

— I què és més concretament aquesta ramaderia de precisió?

— És la que se serveix de les noves tecnologies, molt especialment de la digitalització, per a, en aquest cas, identificar diferents comportaments en les vedelles lleteres. En les diferents fases del seu desenvolupament, usem collars, sensors d'orella, cròtals, podòmetres, aparells que ens adverteixen de

El nostre treball consisteix a optimitzar la productivitat dels animals millorant-ne el benestar. I ho fem aplicant la ramaderia de precisió: col·locant sensors d'activitat a les jònegues i processant després aquesta informació.

Les casetes tèrmiques individuals ofereixen un bon aïllament a les vedelles.

Els beneficis de la socialització abans del deslletament estan comprovats: les vedelles pateixen menys malalties i menys mortalitat.

En la pàgina anterior: Rosalía Uría, gerent de Cowvet, en el centre de cria de Titaguas.

possibles desviacions en la conducta normal dels animals i ens aporten informació sobre el seu benestar. Aquesta tecnologia ens ajuda també a monitorar el pes i el creixement de les jònegues i, finalment, a detectar el zel a fi d'inseminar-les en el moment òptim.

— **Es tracta de controlar i optimitzar al màxim tot el procés de desenvolupament...**

— En el centre de cria, bàsicament, som veterinaris. Controlem la lactància, el creixement, la salut i, a la fi, la reproducció. Pensa que avançar el part implica una reducció dels costos de producció de llet. L'ús de tota aquesta tecnologia respon precisament a l'objectiu d'optimitzar el procés, a oferir el millor servei, perquè la productivitat de les vaques siga la millor el més prompte possible i continue sent-ho després.

— **Però, la implementació d'aquesta tecnologia ha de requerir una gran inversió...**

— Una inversió que, per descomptat, no podríem haver afrontat sense ajuda. Aquest treball forma part d'un projecte sobre maneig nutricional i social de les vedelles finançat per la Unió Europea, a través dels fons FEDER, i el CDTI, el Centre de Desenvolupament Tecnològic Industrial, en el qual estan implicats també l'Institut Nacional d'Investigació i Tecnologia Agrària i Alimentària (INIA-CSIC), l'Institut Valencià d'Investigacions Agràries (IVIA) i la Universitat Politècnica de València. El projecte ha durat tres

anys, des de 2020 fins a 2023, i està justament ara en la seua fase de tancament.

— **Podries avançar algunes conclusions? Se sap, per exemple, fins a quin punt aquesta cria monitorada i atenta al benestar dels animals millora la productivitat?**

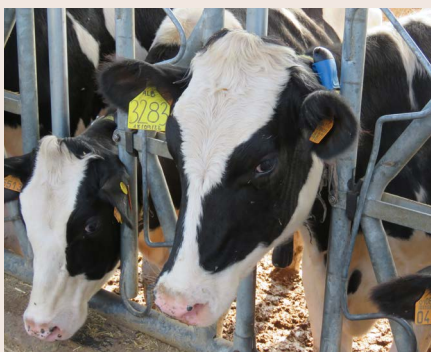
— Això t'ho explicaria molt millor que jo Susana Astiz, investigadora del Departament de Reproducció Animal de l'INIA-CSIC, la veterinària que ha portat endavant la investigació. Però, a grans trets, i mancant els resultats d'una segona fase que estem empenent ara, puc dir-te que ja hem comprovat els beneficis d'algunes estratègies nutricionals i de socialització. Per exemple, hem vist com, alimentades amb la mateixa quantitat de llet diària, les vedelles que fan tres preses al dia arriben abans i en millors condicions a la pubertat que les que només fan dues preses; i a més manifesten major fertilitat en arribar el moment de ser inseminades. D'altra banda, també hem comprovat que les vedelles que ajuntem des de la seua arribada a la granja en grups de quatre, abans del deslletament, presenten conductes més naturals i positives i creixen més sanes que les allotjades individualment. De fet, malgrat haver-hi suposadament major risc de contagis en estar juntes, la veritat és que pateixen menys malalties, com la pneumònia i les típiques diarrees neonatals, i menys mortalitat. Així que paga la pena assumir el risc. I això és degut sens dubte a aquestes condicions de benestar, a aquest maneig més pròxim al d'un ambient natural d'alimen-

Proporcionar aquest benestar implica més despeses de temps i personal, però esperem demostrar en breu que paga la pena també per raons de productivitat i rendibilitat.

tació i sociabilitat. Proporcionar aquest benestar implica més despeses de temps i personal, però tal vegada podrem demostrar en breu que paga la pena també per raons de productivitat i rendibilitat. En aquesta segona fase de l'estudi tindrem ja dades de com aquest maneig influeix en la primera lactació.

— **Parlant de despeses, la guerra d'Ucraïna, principalment, ha provocat un encariment dels costos: el preu del gra, el pinso, l'energia... Com ho esteu gestionant?**

— Ui! Ara mateix els costos estan disparadíssims. Hi ha especulació amb la dacsa, amb altres matèries primeres. La sequera també ha afectat el preu del farratge. El gasoil està pels núvols. Arran de la guerra d'Ucraïna, per aquest augment dels costos de producció i per la sequera, hi ha hagut mesures urgents de concessió d'ajudes, però ací no ens toquen, perquè les ajudes estan vinculades a les de la PAC i aquestes, atés que no som productors ramaders convencionals, tampoc no ens corresponen. No hem rebut ni un euro.

L'aplicació de la ramaderia de precisió, el monitoratge individualitzat mitjançant la col·locació de sensors d'activitat, com el que porta la jònega de la fotografia, permet identificar comportaments que informen sobre el seu estat de creixement i benestar.

L'alimentació és diferent segons les etapes del desenvolupament, però sempre obtinguda a partir de subproductes o residus agrícoles i industrials.

Rosalía Uría al costat d'una pila de corfa de cacau, residu industrial utilitzat en les mescles per a l'alimentació de les jònegues.

— Com veus el sector en general?

— Sóc dels qui pensen que un país sense sector primari no té sobirania. I, sense aquesta sobirania social, econòmica i com a país, res té sentit. Sempre pose l'exemple de Portugal. Per una mala gestió política, el sector primari estava afonat i el país arruïnat. No obstant això, ara està recuperat, gràcies igualment a decisions polítiques pròpies, amb un munt de projectes de ramaderia i agricultura interessantíssims. Són europeus, però no acatxen simplement el cap davant les decisions d'Europa, perquè les condicions particulars de cada lloc són diferents, perquè hi ha problemàtiques que requereixen una defensa des de dins. D'altra banda, cal emprendre. No podem acomodar-nos en aquesta situació d'envelliment del sector, de falta de relleu generacional, de mileurisme i resignació, de joventut sense futur ni ambició... La innovació és necessària. I només és possible si hi ha motivació.

— Teniu competència fora d'Espanya?

— No, perquè has de tindre en compte que els nostres clients volen seguir amb la seua línia genètica i, per tant, són els seus animals els que criem. Traslladar-los a uns altres països comportaria massa

hores de viatge, la qual cosa aniria en detriment del benestar animal i contra els requisits de sostenibilitat.

— I dins?

— Intentem fer les coses de manera diferent. Per exemple, mentre uns altres centres de cria disposen de nuclis de concentració d'animals, nosaltres preferim anar amb el camió a arregar la vedella a la porta de casa, granja per granja. Això facilita molt el lliurament al ramader, qui no ha d'interrompre el seu treball quotidià per a desplaçar-se. Ho fem també per una raó de confiança i proximitat. Aquestes vedelletes són un bé molt preuat per als seus amos, que es preocupen molt per elles.

— És a dir, que cuideu quasi tant el ramader com la vedella

— I tant! Jo el ramader el cuide moltíssim. No saps com són. Em telefonen cada dos per tres per a preguntar com està la vedella. I, si no, els cride jo per a contar-los. O els envie una foto si estic ací. A banda, els manem informes cada mes sobre com van progressant els animals, a partir d'analítiques i amb un control molt exhaustiu. Tinc una relació molt estreta amb el client. Aquesta és una part molt important del meu treball. No pot ser d'una altra manera.

— Com ha sigut l'evolució de l'empresa?

— Vam començar a Bétera en 2017 en una granja de lloguer amb 50 vedelles que eren de clients als quals els fèiem, i continuem fent-los, consultoria i assessoria econòmica, ramaders de llet de la Comunitat Valenciana. Vam accedir a una ajuda de la conselleria a primera instal·lació de joves agricultors i vam obtenir la qualificació d'explotació prioritària. Va ser una mica complicat complir amb els requisits exigits, però a la fi ho vam aconseguir i vam poder emprendre el projecte. Al poc de temps se'ns va quedar xicoteta i vam decidir comprar la primera granja de Titaguas. Com treballem assessorant explotacions lleteres per tota Espanya, no ens va costar massa aconseguir més clients. Portem animals de Galícia, Lleó, Castella-la Manxa, Madrid, Múrcia i Catalunya. La situació de València en el corredor mediterrani i les bones connexions per autovia amb Madrid i la Corunya ens permeten gestionar el benestar animal en el transport d'una manera molt eficaç.

— Cap a on apunta aquesta evolució?

— En ser una activitat tan demandada, les tres explotacions que tenim a Titaguas i la d'Aras de los Olmos ja estan plenes i amb una llarga llista d'espera. Actualment, gestionem 3.800 caps i la nostra projecció futura és arribar a les 6.000 jònegues en diferents explotacions, ja que la nova ordenació bovina no ens permet tindre-les totes en una sola explotació; la qual cosa, d'altra banda, suposa major inversió.

>Autor de l'article:

Vicent Llorens

Fundació Assut

vllorens@fundacioassut.org